

Radikalisering eller deeskalering

Så skete det, vi vidste kunne ske: terrorangrebet i København i februar. Vi er vel alle berørte heraf, og midt i de mange reaktioner og politiske udsagn om fordømmelse og krav om øget sikkerhed rammes vi af frygten for, at det kan ske igen, og ikke mindst ønsket om, at det netop ikke skal gentage sig.

Efter begivenheden er der kommet mange kommentarer og analyser; herunder relevante individuelle og sociale forklaringer på, at marginalisering med manglende tilhørsforhold og forankring i fællesskaber kan føre til had. Sammen med nederlag og skuffelser kan det føre individer og grupper ud i ekstreme ideologier og desperate handlinger.

Men der er et spørgsmål, der rækker langt ud over forklaringen på, hvordan sådanne situationer kan opstå: Hvordan undgår vi eskaleringen af de modsætningsforhold, der kan føre til det, ingen af os ønsker? Der bliver kæmpet for en ytringsfrihed (der i øvrigt aldrig har været total, men altid har været reguleret af injurie- og racismeparagraffer og af almenetik), men bliver der lagt lige så mange kræfter i spørgsmålet om at skabe forbindelser og tilhørsforhold?

Et eksempel: Vores statsminister talte til jøderne og forsikrede dem om, at de udgør et værdifuldt bidrag til Danmark og dansk kultur. Jeg er enig, men kunne

hun have sagt det samme til alle minoriteter og religioner?

Og der er et spørgsmål, der trænger sig på langt i psykologers, psykiateres og andre professionelles virke: Hvad er vores bidrag til deeskaleringen? I det kor af stemmer, der har rejst sig efter den ulykkelige weekends begivenheder i København, er det kun få fagpersoner, der har blandet sig med viden om, hvordan der skabes forbindelser, og om hvordan vi undgår at skubbe moderate ud i radikalisering. Hvor bliver vi af med vores viden om processer, der skaber deeskalering og fred? Har vi ikke som fagpersoner en særlig forpligtelse til at bringe vores viden om menneskelige og sociale processer i spil? Sover vi som fagpersoner i timen og overlader scenen til politikere og skarpe holdninger?

En aktiv handling

Hvis vi ikke fokuserer på det, der skaber forbindelser og oplevelsen af at høre til bliver svaret på den frygtede eskalering kontrol, overvågning, isolation og forsøg på opdragelse. Ting, som mange oplever som nødvendige – men som i sig selv ikke forbinder mennesker, og som i værste fald kan bidrage til øget eskalering.

Kravet om øget kontrol drives af frygt og angst, men "Angst essen Seele auf", som den tyske filmskaber Fassbinder

kaldte sin film fra 1974. Udvikling af tilhørsforhold drives af noget helt andet, nemlig oplevelsen af at kunne leve og udvikle sig i sociale fællesskaber. Oplevelsen af sammenhænge og tilhørsforhold er dermed noget, vi fælles skal investere i, og det omfatter både holdninger og et fokus på uddannelse, arbejde og levevilkår i det hele taget.

Da den franske Bror Rogers, grundlæggeren af klosteret i Taizé, i 2005 blev dræbt under en gudstjeneste af en forstyrret person, diskuterede brødrene øget sikkerhed og kontrol med kirkegængerne. Svaret var nej, da disse tiltag kunne skabe mere frygt og adskillelse end et våben kunne. Svaret var at give alle en oplevelse af at være velkommen. Et sådant svar er ikke en passiv tilkendegivelse af en blød holdning, men en aktiv handling for at skabe sammenhænge og sociale vilkår, der forankrer holdningen i praksis.

Vi ved noget om de kontekster, der kan være med til at skabe mening i menneskers liv, og vi ved noget om de kulturer og værdier, der skaber samhørighed. Heldigvis har vi en stor frihed til at ytre os med denne viden som baggrund. ■

Jørn Nielsen, psykolog, ph.d.

KLUMMEN (LAT. COLUMNA)

Psykolog Nyts klummetekster skrives på skift af seks personer, som har fået frie hænder til at ytre sig om tendenser i det moderne liv og samfund. Skribenterne repræsenterer vidt forskellige fagområder – og opgaven lyder ikke på at skrive om psykologi.